

Miten tunnistat työperäisen hyväksikäytön tai ihmiskaupan?

Mitä ihmiskauppa on?

Ihmiskauppa on vakava henkilöön kohdistuva rikos. Siinä rikoksentehtäjä hyödyntää uhrin haavoittuvuutta, luottamusta tai riippuvaisuutta itsestään ja saattaa tämän esimerkiksi työperäisen tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi.

Työperäinen hyväksikäyttö on lievimmillään työehtojen polkemista, vakavimmillaan työntekijän harhaanjohtamista, uhkailua tai pitämistä ihmisarvoa loukkaavissa olosuhteissa. Vakava työperäinen hyväksikäyttö voi olla ihmiskauppa. Muita hyväksikäytön muotoja ovat esimerkiksi pakkoavioliitto tai seksuaalinen hyväksikäyttö.

Työperäistä hyväksikäyttöä esiintyy muita aloja enemmän matalapalkka-aloilla ja aloilla, joilla on yleistä käyttää vuokratyövoimaa, lähetettyjä työntekijöitä ja alihankintaa. Näillä aloilla toimii paljon maahanmuuttaneita työntekijöitä. Maahanmuuttaneet ovat usein haavoittuvassa asemassa. Asiakas voi olla haluton kertomaan kohtelustaan, koska voi esimerkiksi pelätä oleskeluluvan menettämistä.

- Hyväksikäytön tunnistaminen edellyttää kohtaavaa asiakastyötä.
- Keskity tavallistakin enemmän asiakkaaseen: katso häntä, kuuntele, osoita empatiaa ja varaa aikaa.
- Kerro asiakkaalle, että sinulla ja tulkilla on vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus. Kerro myös, mitä se tarkoittaa käytännössä.
- Jos epäilet, ettei tulkki toimi asiallisesti, sovi uusi tapaaminen ja tilaa toinen tulkki.

Näillä kysymyksillä voit kartoittaa tilannetta:

	Kyllä	Ei	Ehkä
Elämän olosuhteet			
Asuuko asiakas kimppa-asunnossa, työpaikalla tai työnantajan luona?			
Onko asiakas luovuttanut passinsa jollekin toiselle?			
Työsuhde			
Puuttuuko asiakkaalta työsopimus ?			
Jos asiakas on työssä: estääkö joku häntä irtisanoutumasta ?			
Jos asiakas on irtisanoutunut: Onko asiakkaalle kieltäydytty antamasta työtodistusta ?			
Työajat ja -olosuhteet			
Joutuuko asiakas tekemään töitä ilman vapaapäiviä tai lomia ?			
Onko asiakasta uhkailtu tai kohdeltu väkivaltaisesti työssä?			
Onko asiakasta kielletty liittymästä ammattiliittoon ?			
Palkanmaksu			
Onko asiakkaalle maksettu kohtuuttoman alhaista palkkaa ?			
Onko asiakkaalle kieltäydytty antamasta palkkalaskelmaa ?			
Onko palkka maksettu käteisenä tai palkkoja jätetty maksamatta ?			
Onko asiakas joutunut palauttamaan osan palkastaan työnantajalle?			

Jos kyllä-sarakkeen rasteja on yksikin tai ehkä-rasteja kertyy kaksi tai enemmän, on tärkeää, että selvität asiakkaan tilannetta tarkemmin.

Tunnistaminen on prosessi.

Riittää, että
havannoit ja kuuntelet,
pyrit luomaan luottamusta,
vastaat sen hetkiseen avun tarpeeseen
ja tarvittaessa ohjaat eteenpäin.

Mitä voin tehdä, jos minulla herää epäily asiakkaan työperäisestä hyväksikäytöstä?

- Kerro asiakkaalle, että hyväksikäyttö ei ole uhrin syy. Tilanteeseen on saatavilla apua.
- Asiakas tarvitsee välitöntä tukea. Neuvo ja ohjaa tarvittaviin sosiaali- ja terveystalviin.
- Huomioi työperäinen hyväksikäyttöepäily, kun asiakkaan työttömyysturvaoikeutta selvitetään.
 - » Harvalta onnistuu omatoimisesti lomakkeiden täyttö tai asioiden selvittäminen.
 - » Asiakkaan voi olla vaikeaa saada työnantajalta asiakirjoja, joita työttömyysturvaoikeuden selvittämiseen tarvitaan.
 - » Jos työnantaja uhkaa asiakasta väkivallalla tai asiakas on kokenut hyväksikäyttöä, otetaan tilanne huomioon ratkaisussa. Kehota asiakasta tuomaan tilanne esiin selvityksessä.
 - » Selvityksen antamiseen työttömyysturvavastuualueelle voi tarvittaessa saada lisäaikaa. Neuvo asiakasta, miten hän voi hakea lisäaikaa.
 - » Asiakas voi tarvittaessa pyytää uudelleen käsittelyä työttömyysturvavastuualueen tekemään työttömyysturvapäätökseen.
- Pyydä tarvittaessa neuvoa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmältä (+358 2954 63177) ilman asiakkaan henkilötietoja.
- Ohjaa asiakas ottamaan yhteyttä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään tai RIKU:n neuvontapalveluun. Hän saa sieltä tukea muun muassa mahdollisen rikosilmoituksen tekemiseen.

Auttamisjärjestelmän päivystävä neuvontapuhelin (24/7):

+358 2954 63177

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

www.ihmiskauppa.fi

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) neuvontapalvelu

ihmiskaupan uhreille ja kausityöntekijöille

<https://www.riku.fi/seasonalwork/> suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi

monikielinen neuvontapalvelu palvelee kausityöntekijöitä kesäkaudella

puh. +358 40 664 1707, myös tekstiviestipalvelu.

- Jos asiakas ei halua olla yhteydessä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään, hänet voi ohjata esimerkiksi kansalaisjärjestöjen tarjoamiin palveluihin. Erityisesti ns. [neliapilajärjestöt](#) auttavat ihmiskaupan uhreja. Palveluita voi etsiä myös sivustolta www.kotoutumisentukena.fi.

Lisätietoa [ihmiskaupasta](#) ja työperäisestä hyväksikäytöstä työsi tueksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HEUNI

YK:n yhteydessä toimiva
Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti

IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020